

Н.М. ШИЯН, С.Л. МОСЯКІН, М.М. ФЕДОРОНЧУК

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська 2, м. Київ-1, 01601, Україна

**ТИПІФІКАЦІЯ ТАКСОНІВ *ASTERACEAE*
ФЛОРИ УКРАЇНИ: РІД *CENTAUREA* L.**

Ключові слова: тип виду, голотип, лектотип, ізотип, паратип, Asteraceae, Centaurea, гербарій KW

Стаття є продовженням попередніх публікацій з типіфікації видів родини *Asteraceae*, описаних із території України, і присвячена представникам роду *Centaurea* L. Для кожного таксона наведено базіонім, синоніміку, протолог за літературою, номенклатурний тип із зазначенням місця його зберігання.

***CENTAUREA* L.**

1. *Centaurea aemulans* Klokov, 1963, Фл. СССР, 28: 617, 533; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 138; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 284; Dostál, 1976, Fl. Europ. 4: 282. — *Acosta aemulans* (Klokov) Holub, 1974, Preslia, 46, 3: 226.

За протологом: «*Tauria orientalis*, regio Sudakiensis, prope pag. Planerskoje, in artemisieto, in declivibus, 10 X 1957, M. Klokov».

Тип: «Крим. Судацький р-н, окол. с. Планерське. Схили серед полинкового степу. 10 X 1957, М. Клоков» (*KW* № 075436 — lectotypus: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani, 16.02.2008, in herb.)).

Примітка. У «Флоре СССР» вказано, що тип (голотип) *C. aemulans* зберігається в гербарії *LE*, а синтипи — в гербарії *KW*: «in Herb. Inst. Bot. Acad. Sc. URSS (Leningrad) conservatur, syntypus — Kioviae». Проте типові зразки у фондах *LE* і *KW* не знайдені. Детально переглянувши невизначені матеріали в колекції М. Клокова (*KW*), ми виявили зразки *Centaurea* sp., зібрані з 29 IX по 10 X 1957 р. з locus classicus. Ретельне вивчення цих гербарних

матеріалів показало, що вони складаються зі зразків *C. aemulans*, *C. diffusa* Lam., *C. koktebelica* Клоков. Оскільки рослина на зразку *KW* № 075436 повністю відповідає морфологічному описові *C. aemulans*, а дані етикетки збігаються з даними протологу, то ми розглядаємо цей зразок як лектотип зазначеного таксона. У разі виявлення голотипу в *LE* цитований зразок слід трактувати як ізотип.

2. *Centaurea apiculata* Ledeb. 1824, Index Sem. Hort. Dorpat.: 3; Цвелев, 1963, Фл. СССР, **28**: 506; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 111; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 280. — *Colymbada apiculata* (Ledeb.) Holub, 1972, Folia Geobot. Phytotax. (Praha), **7**, 3: 314.

За протологом: «...inter Sympheropolin et Karassu-Basar».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *LE*.

3. *Centaurea appendicata* Клоков, 1936, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. держ. унів. **1**: 101, 94; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 545; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 146; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 285.

За протологом: «Ukraina meridionalis. Distr. Zaporozhje. „Lysa Hora” (meridiem a p. Bilenjke versus). In decliviis sabulosis ripae dextrae. 15 IV 1930, D. Kukush. — УРСР. Запоріжжя (distr. Zaporozhzhya). Село Біленьке, „Лиса Гора”. Пісок, 15 VII 1930 р. (fl. fr.) Д. Кукуш! 1931 VII !! Тип виду».

Тип: «Distr. Zaporizhzhya, село Біленьке, „Лиса гора”, піски, № 140, 01 VII 1930, Д. Кукуш» (*KW* № 006249 — lectotypus: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani, 17.11.2007, in herb.)).

Примітка. У «Флорі СССР» М. Клоков про тип *C. appendicata* писав: «...хранился в Харькове, коти́пы имею́тся в Ленинграде и Киеве». Внаслідок пошуку автентичних матеріалів цього таксона в колекціях *KW*, *LE* та *CWU* виявлено єдиний зразок *KW* № 006249, детермінований свого часу як паратип *C. appendicata* (N. Shiyani, 2001, in herb.). Текст на етикетці зразка відповідає протологу, крім дати збору. У латинській частині протологу явно допущена помилка в місяці збору зразка (наведено «IV» замість «VII»). Стосовно того, що на етикетці та в протолозі не збігається день збору, то ми розглядаємо цей факт як можливу помилку (на жаль, в описах М. Клокова інколи бувають неточності в цитуванні даних). Крім цього, зразок має оригінальну етикетку, виготовлену для матеріалів експедиції М. Котова і П. Козлова 1928 р. Проскурівською округою. Цю експедицію організував Український інститут прикладної ботаніки, який функціонував у 20—30-ті роки ХХ ст. у Харкові, про що свідчить підзаголовок етикетки. На зразку ще є детермінанта: «*C. appendicata* Клоков. Loco classica! Cotypus! Det. М. Клоков». Оскільки більша частина матеріалів Гербарію Українського інституту прикладної ботаніки через історичні обставини, які склалися в повенні роки, потрапила до фондів *KW*, ми обираємо зразок *KW* № 006249 як лектотип *C. appendicata* Клоков. У разі виявлення іншого зразка, що повністю відповідатиме всім даним протологу, статус *KW* № 006249 може бути переглянuto.

4. *Centaurea besseriana* DC. 1838, Prod. **6**: 585; Клоков, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, **7**, 6: 72; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 526; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 130; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 283; Soják, 1972, Čas. Nár. Máz. Odd. Přír. Praha, **140**, 3—4: 133, pro syn. *Acosta besseriana* (DC.) Soják; Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **73**, 3: 197, pro syn. *Centaurea ovina* Pall. ex Willd. subsp. *besseriana* (DC.) Dostál; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 273, pro syn. *C. ovina* Pall. ex Willd. subsp. *besseriana* (DC.) Dostál.

За протологом: «...in Bessarabia et Podolia australiori».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в *CWU*.

Примітка. У «Фл. СССР» тип виду вказується для колекції W. Besser (*KW*), проте матеріали *C. besseriana* в цій колекції відсутні. У папці, де вони зберігалися, знайдено записку Є. Лавренка, датовану 21.08.1924, про те, що шість гербарних зразків *C. besseriana* разом зі зразками інших видів роду *Centaurea* взяті для вивчення до Харківського ботанічного саду.

5. *Centaurea borysthena* Grun. 1866, Bull. Soc. Nat. Moscou, **41**, 2, 4: 426; Клоков, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, **7**, 6: 69; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 523; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 126; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 282. — *Acosta borysthena* (Grun.) Soják, 1972, Čas. Nár. Máz. Odd. Přír. Praha, **140**, 3—4: 133. — *Centaurea arenaria* M. Bieb. subsp. *borysthena* (Grun.) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 197; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 273.

За протоологом: «Inter frutices, locis arenosis ad Borysthenem fluvium erequens».

Тип: «Gubern. Catherinoslaw: in campis elatis ad Borysthenem prope urbem Alexandrousk, 13 IX 1865, L. Gruner» (*LE* s. n. — holotypus).

Примітка. Locus classicus цього таксона знаходиться в околицях м. Запоріжжя.

6. *Centaurea breviceps* Pjlin, 1927, Изв. Глав. ботан. сада СССР, **26**, 1: 35; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 548; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 150; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 285. — *C. margaritacea* Ten. subsp. *breviceps* (Pjlin) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 286.

За протоологом: «Растение растущее по пескам в низовьях р. Днепра главным образом в окр. г. Алёшки Таврической губернии. Иссл. экземпляры: Алёшки: 1) legit. Jelski, herb. Trautv. 22 VII — 1858 (Б[отанический] С[ад]); 2) в каменистом лесу, 25 VII — 1901, О. Егорова (А[кадемия] Н[аук]); 3) песчаные кучугуры, 11. VII — 1909, В. Траншель (А[кадемия] Н[аук]); 4) песчаные кучугуры, VIII — 1899, И. Пачосский (А[кадемия] Н[аук]); 5) песчаные места, 5 VII — 1902, И. Пачосский (А[кадемия] Н[аук]); 6) пески, 22 VIII — 1906, И. Пачосский (Б[отанический] С[ад]); 7) пески, 20 VIII — 1911, И. Пачосский (Б[отанический] С[ад])».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *LE*.

Примітка. У гербарії *LE* на місці типу цього таксона зберігається невеликий конверт із фрагментами зразка, на етикетці якого написано: «*Centaurea breviceps* Pjlin. Цв. розовые. Алешки. 548». Оскільки інші примітки і детермінанти відсутні, а зазначений текст не відповідає даним протологу, то немає достатніх підстав розглядати цей матеріал як фрагмент типу. Оскільки в *LE* і *KW* автентичні зразки *C. breviceps* відсутні, то є необхідність у виборі неотипу.

7. *Centaurea caprina* Steven, 1856, Bull. Soc. Nat. Moscou, **29**, 2: 394; Иллар. 1969, в Е. Вульф, Фл. Крыма, **3**, 3: 279; Дубовик, 1990, Ботан. журн. **75**, 11: 1574; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 283.

За протоологом: «...in valle Sudak».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *H*.

8. *Centaurea carbonata* Klokov, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, **7**, 6: 82, 77; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 465; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 93; Dostál, 1976, Fl. Europ. **4**: 297; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 277.

За протоологом: «Ukrainia. Prov. Voroshilovgrad, prope opp. Bjelovodsk. In dec-livio cretaceo subherboso, 02 VI 1936 [М. Котов]. Herbar. Ac. Sc. RSS Ukr. Kioviae. —

Ворошиловградська обл., окол. м. Біловодська. Задернований крейдяний схил, 02 V 1936, М. Котов».

Тип: «Екатеринославск[ая] г[уберния], Бахмутский у[езд], с. Серебрянка. Плохие меловые обнажения (почва б.-м. гумифицирована) северного куполообразного возвышения правого берега долины р. Сев. Донца. 26 V 1918, Е. Лавренко» (*KW* № 075828 — lectotypus: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani, 07.04.2008, in herb.); *KW* № 075827 — isolectotypus: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani, 07.04.2008, in herb.); *KW* №№ 075820 — 075822, 075824 — 075826 — paratypes: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani, 17.11.2007, in herb.); *KW* № 075823 — isoparatype: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani, 17.11.2007, in herb.); *KW* № 006250 — sp. authentica: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani, 17.11.2007, in herb.).

Примітка. Вказаний за протоологом типовий зразок у фондах *KW*, як і в інших досліджуваних колекціях, відсутній. Серед автентичних матеріалів *C. carbonata* в *KW* знайдено шість із семи наведених у протолозі паратипів, один із яких ми розглядаємо як лектотип. У разі виявлення голотипу, цитований зразок слід вважати паратипом. Крім цих матеріалів, у *KW* є гербарний зразок (*KW* № 006250), зібраний 28.05.1936 М. Клоковим із locus classicus цього таксона.

9. *Centaurea declinata* M. Bieb. 1819, Fl. Taur. — Cauc. 3: 590, p. p; Сосн. 1963, Фл. СССР, 28: 430; Dostál, 1976, Fl. Europ. 4: 297; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 273; Сосн. 1963, цит. тв.: 429, pro syn. *C. leucophylla* auct. non M. Bieb.; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 34, pro syn. *Psephellus declinatus* (M. Bieb.) K. Koch.

За протоологом: «...in Tauriae montibus altioribus et promontorii caucasici collibus editis lapidosis».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в *LE*.

10. *Centaurea donetzica* Klokov, 1936, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. держ. ун-ту, 1: 101, 86; Клоков, 1963, Фл. СССР, 28: 547; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 148; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 285. — *C. margaritacea* Ten. subsp. *donetzica* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), 71, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. 4: 286.

За протоологом: «Ukraina meridionalis. In arenosis ad pinetum magnum prope р. Кременнаја (Kreminna). 25 VII 1916, М. Клоков. Herb. Ukr. In-ti Agr. Charj'kov. — Кременна на Куп'янщині. Піски, вкриті кучугурами («шпили»), поміж луками р. Дінця та Великим Бором. 25 VII 1916 [М. Клоков]!! Тип виду».

Тип: «Харьковская губ., Купянский у[езд], Кременная, шпили песчаные по р. Донцу. 02 VII 1916, М. Котов» (*KW* № 006258 — neotypus: N. Shiyani et al., hoc loco (Д. Доброчаєва, VII 1951, in herb. pro «typus»)).

Примітка. Автентичні матеріали цього виду (голотип, який за протоологом зберігався у Харкові, та 13 наведених М. Клоковим паратипів для колекцій *KW* і *LE*) не знайдені в жодному із зазначених гербаріїв, зокрема в іменній колекції М. Клокова (*KW*). Тому за неотип ми приймаємо зразок *KW* № 006258, який свого часу обраний Д. Доброчаєвою типом *C. donetzica* Клоков, що повністю відповідає описові виду за протоологом.

11. *Centaurea fuscomarginata* (K. Koch) Juz. 1951, Ботан. мат-лы (Ленинград), 14: 41; Череп. 1963, Фл. СССР, 28: 408, p. p. excl. pl. cauc.; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 65; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 272; Dostál, 1975, Bot. Journ

Linn. Soc. (London), **71**, 3: 209, pro syn. *C. triumfettii* All. subsp. *cana* (Sibth. et Smith) Dostál; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 299, pro syn. *C. triumfettii* All. subsp. *cana* (Sibth. et Smith) Dostál; Череп. 1981, Сосуд. раст. СССР: 52, pro syn. *C. cana* Sibth. et Smith; Доброч. 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 359, pro syn. *C. cana* Sibth. et Smith.

За протологом: «Aus der Krum».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії В.

12. *Centaurea* × *hypanica* Pacz. ex Schmalh. 1897, Фл. Ср. Южн. России: 121; Pacz., 1889, Зап. Киев. об-ва естествоисп.: **10**, 2: 428, nom. nud.; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 284, in adnot.

За протологом: «In arenosis ad Hypanim inferiorem prope Nikolaiew, rarissimo».

Тип: невідомий.

Примітка. У колекції І. Шмальгаузена зразків цього таксона не знайдено. Вид у літературі маловідомий. С. Черепанов (цит. літ.) наводить його як вид гібридогенного походження (*C. diffusa* Lam. × *C. margaritalba* Klokov). У гербарії КВ є зразок, який потребує додаткового дослідження: «Ex Herbario Instituti Agriculturae Ucrainici Charkov. *Centaurea hypanica* Pacz. (ad *C. margarita alba* transitans) с. Галициновка на Бурском Лимане, пески. 21 VII 1936 Leg.: [?] Гейст. Determ.: А. Опперман» (КВ s. n.).

13. *Centaurea* × *iljiniana* Iljar. 1957, Ботан. мат-лы (Ленинград), **18**: 307; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 283, in adnot.

За протологом: «Skjelja, 30 VII 1893, defl., В. Fedtschenko. — Родниковское (Скеля), 30 VII 1893, отцв., Б. Федченко».

Тип: «Растения Крыма, собрание О.А. и Б.А. Федченко в 1893 г., Скеля. 30 июля» (LE s.n. — holotypus).

14. *Centaurea koktebelica* Klokov, 1963, Фл. СССР, **28**: 617, 528, «*C. koktebeliana*», sphalm.; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 134; Иллар. 1969, в Е. Вульф, Фл. Крыма, **3**, 3: 279, pro. syn. *C. caprina* Steven; Дубовик, 1990, Ботан. журн. **75**, 11: 1574, pro. syn. *C. caprina* Steven; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 283, pro. syn. *C. caprina* Steven. — *C. ovina* Pall. ex Willd. subsp. *koktebelica* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **73**, 3: 198, «*koktebeliana*», sphalm.; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 273, «*koktebeliana*», sphalm.

За протологом: «*Tauria orientalis*, regio Sudakiensis, prope pag. Planerskoje, in artemisieto, 06 X 1957, М. Klokov».

Тип: «Східний Крим, Судацький р-н, окол. с. Планерське, полинковий степ, 06 X 1957, М. Клоков» (KW № 075428 — lectotypus: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 08.04.2008, in herb.); KW № № 075429—075431 — isolectotypi: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 08.04.2008, in herb.); KW № № 006259, 075426, 075427, 075433 — sp. authent.: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 08.04.2008, in herb.)).

Примітка. Як і у випадку з *C. aemulans*, тип *C. koktebelica* не був знайдений у фондах гербарію LE, хоча у «Флоре СССР» точно зазначено місце його зберігання: «in Herb. Inst. Bot. Acad. Sc. URSS (Leningrad) conservatur, syntypі — Kioviae». Водночас у папці серед невідомих матеріалів *Centaurea* sp. у зборах М. Клокова (KW), зібраних ним у період з 29 IX по 10 X 1957 р. з locus classicus, ми виявили низку зразків *C. koktebelica*, які різнилися датами та місцем збору. З цього матеріалу й обрано лектотип.

15. *Centaurea konkae* Klokov, 1936, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. держ. ун-ту, **1**: 100, 93; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 545; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**:

144; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 285; Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), 71, 3: 204, pro. syn. *C. margaritacea* Ten. subsp. *konkae* (Klokov) Dostál; id. 1976, Fl. Europ. 4: 286, pro. syn. *C. margaritacea* Ten. subsp. *konkae* (Klokov) Dostál.

За протоологом: «Ukraina meridionalis. Zaporozhje. In arena «Velyki Kuczuhury» ad fl. Konka, confl. Dnjepr. 09 IX 1927. I. Zoz. — Запоріжжя, плавні р. Конки, ур. Великі Кучугури, за кілометр на НО від сторожки лісника, в западинах між кучугурами. 09 IX 1927 (fl. fr.) I. Зоз. Тип виду».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *CWU*.

16. *Centaurea lavrenkoana* Klokov, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, 7, 6: 81, 73; Клоков, 1963, Фл. СССР, 28: 526; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 131; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 283. — *C. ovina* Pall. ex Willd. subsp. *lavrenkoana* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), 71, 3: 197; id. 1976, Fl. Europ. 4: 273.

За протоологом: «Ucrainia. Swjatogorsk («Montes Sanktea» [sic!]) ad fl. Donetz. In cretaceis, 28 VI 1848, B. Czernjajev. — Святогорск. In cretaceis, 28 VI 1848 (Черняев). Sub *Centaurea tenuifolia* DC. var. *creticola* (Czern.)».

Тип: «Святогорск. In cretaceis, 28 VI 1848, [B. Czernjajev]». (*KW* № 006260 — holotypus; *KW* №№ 006261, 075829, 075830, 075832—075839 — paratypi: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 09.04.2008, in herb.); *KW* 075831 — isoparatypus: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan in 09.04.2008, herb.)).

Примітка. Голотип має додаткову етикетку («Святогорск, 28 VI 1848, [B. Czernjajev]») та дві детермінанти такого змісту: «*Centaurea besseriana* DC. 09 III 1925, E. Lawrenko» та «*Centaurea lavrenkoana* Klok. 1939. M. Klokov».

17. *Centaurea* × *longiaristata* Illar. 1957, Ботан. мат-лы (Ленинград), 18: 306; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 284, in not.

За протоологом: «In valle Karadaghensis inter m. Karagacz et m. Svjataja, 12 VIII 1946, defl., N. Illarionova. — В долине Кара-Дага, между горой Карагач и горой Святой, 12 VIII 1946, отцв., Н. Илларионова».

Тип: «Восточный Крым, Карадаг, в долине между горой Карагач и горой Святой, 12 VIII 1946, отцв., Н. Илларионова» (*LE* s. n. — holotypus).

18. *Centaurea margaritacea* Ten. 1830, Syll. Fl. Neap. (App. 3): 628; Клоков, 1963, Фл. СССР, 28: 543; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 142; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 284; Dostál, 1976, Fl. Europ. 4: 286, *C. margaritacea* subsp. *margaritacea* Dostál. — *Jacea margaritacea* (Ten.) Soják, 1972, Čas. Nár. Máz. Odd. Přír. Praha, 140, 3—4: 132.

За протоологом: «Ukraina meridionalis. In sabulosis, ad Hypanim pone Nikolajev. I-no, N-20, 115, herb. ruth. cent. II c. Lang. et Szovits».

Тип: «In sabulosis, ad Hypanim pone Nikolajev. I-no, N-20, 115. Herb. ruth. cent. II c. Lang. et Szovits» (*LE* s. n. — lectotypus: N. Shiyan et al., hoc loco (A. Михеев, 1998, in herb.)).

19. *Centaurea margarita-alba* Klokov, 1936, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. держ. ун-ту, 1: 100, 81, «*margarita alba*»; Клоков, 1963, Фл. СССР, 28: 544; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 143; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 285. — *C. margaritacea* Ten. subsp. *margarita-alba* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), 71, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. 4: 286, «*margaritalba*».

За протоологом: «Ukraina meridionalis. Nykolajev. In arenosis prope arboretum urbicum, 10 IX 1930, P. Opperman. Herb. Ukr. In-ti Agr. — Околиці Миколаєва. Піски за вокзалом, близько питомника. 10 IX 1930 р. (П. Опперман). Тип виду».

Тип: «Околиці м. Миколаєва, піски за станцією Миколаїв пас[ажирський], біля Залізничного посьолку [селища], 27 VIII 1948, Д. Доброчаєва» (*KW* № 006262 — neotypus: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 12.09.2009, in herb.); *KW* № 0835196 083520 — isoneotypus: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 12.09.2009, in herb.).

Примітка. Крім наведеного голотипу, в статті вказано ще 3 паратипи (збори П. Оппермана 1929 р. з околиць Миколаєва («питомник», «вовчий двор»), але жодного автентичного зразка цього виду не знайдено. Тому за неотип ми обрали зразок *KW* № 006262, зібраний Д. Доброчаєвою в locus classicus, який повністю відповідає описові виду за протоологом.

20. [*Centaurea marmarosiensis* (Jáv.) Czer.] *C. mollis* Waldst. et Kit. f. *marmarosiensis* Jáv. 1925, Magyar Fl. **3**: 1170. — *C. marmarosiensis* (Jáv.) Czer. 1960, Ботан. мат-лы (Ленинград), **20**: 395; Череп. 1963, Фл. СССР, **28**: 392; Dostál, 1976, Fl. Europ. **4**: 298; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 271; Soó, 1967, Acta Bot. Acad. Sci. Hung. **13**, 3-4: 309, pro syn. *C. mollis* Waldst. et Kit. subsp. *marmarosiensis* (Jáv.) Soó.

Тип: не виявлений.

Примітка. У «Флоре европейской части СССР» С. Черепанов про тип виду пише: «Вост. Карпаты («Marmaros m.»)». Є сумніви в тому, що вид описаний з території України (Українських Карпат). На нашу думку, тип виду походить із Румунської частини Мармароських гір.

21. *Centaurea marschalliana* Spreng. 1826, Syst. Veg. **3**: 398; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 466; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 95; Dostál, 1976, Fl. Europ. **4**: 297; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 277.

За протоологом: «Podol. Caucas».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *LE*.

22. *C. nigriceps* Dobroc. 1946, Ботан. журн. АН УРСР, **3**, 1-2: 31; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 452; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 83; Дубовик, 1990, Ботан. журн. **75**, 11: 1579, pro syn. *C. melanocalathia* Borbás; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 276, pro syn. *C. melanocalathia* Borbás. — *C. phrygia* L. subsp. *nigriceps* (Dobroc.) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 207; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 294.

За протоологом: «In promontoriis Carpaticis, prope stationem Worochta, ad fl. Prut, 24 07 1940, Z. Katina. — Правый берег р. Прут, ст. Ворохта, Яремчанского р-на, Станиславской обл., у подножия высокой горы, 24 07 1940, З.Ф. Катина».

Тип: «Правый берег р. Прут, ст. Ворохта Яремчанского р-на, Станиславской обл., у подножия высокой горы, 24 VII 1940, З.Ф. Катина» (*KW* № 006263 — holotypus; *KW* № 006264 — isotypus).

23. *Centaurea nikitiensis* Ilar. 1957, Ботан. мат-лы (Ленинград), **18**: 304; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 618, 552, pro syn. *C. vankovii* Klokov; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 155, pro syn. *C. vankovii* Klokov; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 286, pro syn. *C. vankovii* Klokov.

За протологом: «Uczan-Su, 02 VIII 1946, defl., N. Illarionova. — Учан-Су, 02 VIII 1946, отцв., Н. Илларионова».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *LE*.

24. *Centaurea* × *ninae* Juz. 1951, Ботан. мат-лы (Ленинград), **14**: 42; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 283, in not.

За протологом: «In jaiila Bajdarskaja haud procul a loco dicto Bizjuk, ad viam, 16 VII 1949, fl., Pl. Taur. N 1928, S. Juzepczuk».

Тип: «Байдарская яйла неподалеку от уроч. Бизюк у дороги, 16 VII 1949, N 1928, S. Juzepczuk» (*LE* s.n. — holotypus).

25. *Centaurea odessana* Prodán, 1928, Contr. Bot. Cluj, **1**, 17: 10; Клоков, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, **7**, 6: 70; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 523; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 124; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 282. — *Acosta odessana* (Prodán) Soják, 1972, Čas. Nár. Máz. Odd. Přír. Praha, **140**, 3—4: 134. — *Centaurea arenaria* M. Bieb. subsp. *odessana* (Prodán) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 197; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 273.

За протологом: «...in compestribus circa Odessam frequens».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *CL*.

26. *Centaurea paczoskii* Kotov ex Klokov, 1936, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. держ. ун-ту, **1**: 101, 92; Котов, 1928, Труды с.-г. ботан. **1**, 3: 29, nom. nud.; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 549; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 152; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 286. — *C. margaritacea* Ten. subsp. *paczoskii* (Kotov ex Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **7**, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 286.

За протологом: «Ukraina meridionalis. In arenosis ripae sinistrae fl. Inhuletz prope p. Novogrednivka. Copiosa, 06 VII 1925. M. Kotov. Herb. Ukr. In-ti Agr. Charjkov. — УРСР, Херсонщина. Лівий берег р. Інгульця. Вище Новогреднівки. Піски, рясно. 06 VII 1925 (fl., fr.) M. Kotov! Тип виду».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *LE*

Примітка. У *KW* і *CWU* автентичні матеріали таксона відсутні.

27. *Centaurea protogerberi* Klokov, 1936, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. держ. ун-ту, **1**: 102, 89, «*proto-Gerberi*»; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 546, «*proto-Gerberi*»; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 147, «*proto-Gerberi*»; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 285. — *C. margaritacea* Ten. subsp. *protogerberi* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 286.

За протологом: «Ukraina orientalis. Prope p. Petropavlovka in distr. Lugansk. In arenosis ad fl. Donez, 06 VIII 1929, S. Postriganj. — УРСР, Луганщина. Околиці с. Петропавлівки. Піски другої тераси р. Дінця. 06 VII 1929. С. Постригань».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається в гербарії *CWU*.

Примітка. За М. Клоковим тип *C. protogerberi* знаходиться у *KW*. Будь-які автентичні зразки цього таксона і у фондах *KW* (включаючи колекцію М. Клокова), і в *LE* відсутні. Зауважимо, що досліджені колекції містять лічені гербарні зразки цього виду. Оскільки більшість гербарних зразків, які досліджував М. Клоков, у довоєнні роки зберігалися у Харкові й лише після 1945 р. передані до *KW*, то існує імовірність, що тип залишився у фондах *CWU*.

28. *Centaurea protomargaritacea* Klokov, 1936, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. держ. ун-ту, **1**: 102, 81, «*proto-margaritacea*»; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 543, «*proto-margaritacea*»; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 141, «*proto-margaritacea*»; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 284. — *C. margaritacea* Ten. subsp. *protomargaritacea* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **73**, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 286.

За протоологом: «Ukraina meridionalis. In arenosis inferioribus fl. Bug meridiem ab opp. Nikolajev versus, 19 IX 1931, P. Opperman. — Піски Бугівського лиману, нижче від м. Миколаєва, між Пожарською та Кривою косами, 19 IX 1931 (кв. ов.). П. Опперман! Тип виду».

Тип: «Украина, Николаевская обл., Жовтневый р-н, окр. с. Галициново, Пески на левом берегу Бугского лимана, 26 VI 1971, О. Дубовик, Л. Крицкая. — Ukraina, prov. Nikolajev, distr. Zhovtnevoje, prope pag. Galicinovo, in arenosis ad ripam sinistram limenis Nypanici, 26 VI 1971, O. Dubovik, L. Krytzka» (*KW* № 005572 — neotypus: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani 12.09.2009, in herb.); *KW* № 005571, 083521 — isoneotypus: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani 12.09.2009, in herb.)).

Примітка. Вивчаючи проблеми ендемізму української флори, М. Клоков іще в 1930 р. теоретично передбачив існування *C. protomargaritacea* та місце її зростання як окремої раси, близької до *C. margaritacea* Klokov та *C. margaritacea* Ten. Обстеження П. Опперманом зазначеної М. Клоковим території (околиць м. Миколаєва) увінчалось знахідкою рослин цієї раси у природі. На основі досліджень П. Опперман у 1931 р. намітив до опису новий вид *C. klokovii* Opperman у статті, яка так і не була опублікована. Звертаємо увагу дослідників, що в ботанічній літературі назва *C. klokovii* Opperman не вживається; вона є невалідним омонімом *C. × klokovii* Tzvelev (1985, Новости сист. высш. раст. **22**: 275). Останній таксон не має жодного стосунку до *C. protomargaritacea*, оскільки це вид гібридного походження (*C. pseudomaculosa* Dobrocz. × *C. substituta* Czegl.), описаний на честь М. Клокова з території Росії.

Крім наведеного голотипу, який не знайдено, у статті не процитовано жодного іншого зразка цього виду. Проаналізувавши весь доступний гербарний матеріал, за неотип ми обрали один зі зразків (*KW* № 005572), зібраний О. Дубовик і Л. Крицькою з locus classicus. Разом з іншими дублетами (ізонеотипами) він виданий 1993 р. у центурії III Herbarium Florae Ucrainicae Exsiccatae № 250.

29. *Centaurea pseudocoriacea* Dobrocz. 1949, Ботан. журн. АН УРСР, **4**, 3—4: 72; id. 1947, l. c. **4**, 3—4: 78, descr. ucr.; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 108; Ledeb. 1824, Index Sem. Hort. Dorpat.: 3, pro syn. *C. apiculata* Ledeb; Цвелев, 1963, Фл. СССР, **28**: 506, pro syn. *C. apiculata* Ledeb; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 280, pro syn. *C. apiculata* Ledeb.

За протоологом: «RSS Ucr., distr. Konotop, p. Dmytrivka, per fossa, 15 VII 1924, D. Miroschnichenko. — УРСР, р-н Конотопа, с. Дмитрівка, 15 VII 1924, Д. Мірошніченко».

Тип: «с. Дмитрівка, на канаві. Конотопська округа. 15 VII 1924, Д. Мірошніченко» (*KW* № 006265 — holotypus: N. Shiyani, 2003, in herb. pro «typus»).

30. *Centaurea pseudoleucolepis* Клепов, 1926, Изв. Киев. ботан. сада, **4**: 20; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 542; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 139; Череп. 1994,

Фл. европ. ч. СССР, 7: 286. — *C. margaritacea* Ten. subsp. *pseudoleucolepis* (Клеопов) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), 71, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. 4: 286.

За протологом: «District Mariupol, in rupibus graniticis «Kamjani Mohyly». Floret: VII—VIII, s. coll. — Мариупольська окр., Люксембурзький р-н, на гранітових скелях «Кам'яні могили», 06—07 VII 1925, fl., fr., s. coll.».

Тип: «Ukrainia meridionalis: distr. Mariupol, in rupibus graniticis in loco “Kamjani Mohyly” dicto. Planta stepo-endemica! 05 VII 1925. G. Kleopov» (KW№ 006266 — holotypus: S. Mosyakin, 10.01.2001, in herb. pro «typus»; KW№ 006267 — paratypus: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 2003, in herb.)).

Примітка. Голотип етикетовано ще однією етикеткою такого змісту: «УССР, Запорожская обл., Розовский р-н, в 7 км к югу от ст. Розовка. Заповедник АН УССР «Каменные Могили», в верхней части гранитных сопок. 05 VII 1925 [Ю. Клеопов]».

31. *C. pseudomaculosa* Dobroc. 1949, Ботан. журн. АН УРСР, 6, 2: 73; id. 1948, l. c. 4, 3—4: 80, descr. usq.; Клоков, 1963, Фл. СССР, 28: 518; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 118; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 281. — *Acosta pseudomaculosa* (Dobroc.) Soják, 1972, Čas. Nár. Máz. Odd. Přír. Praha, 140, 3—4: 134. — *Centaurea rhenana* Boreau subsp. *pseudomaculosa* (Dobroc.) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), 7, 3: 200; id. 1976, Fl. Europ. 4: 278.

За протологом: «RSS Ucr., prov. Staliniensis, distr. Makejevkiensis, Sovchoz «Shachtar», 27 VI 1932, A. Aleksejev. — УРСР, Сталінська обл., Макіївський р-н, радгосп «Шахтар», 27 VI 1932, А. Алексеев».

Тип: «Донбас, Макіївський р-н, радгосп „Шахтар“, балка біля насипу породи, 27 06 1932, А. Алексеев» (KW№ 006269 — holotypus: N. Shiyan, 10.01.2001, in herb. pro «typus»); KW№ 006268 — sp. authent.: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 10.01.2001, in herb.).

32. *Centaurea pseudoovina* N.V. Ilar. 1957, Ботан. мат-лы (Ленинград), 18: 308; Иллар. 1969, в Е. Вульф, Фл. Крыма, 3, 3: 278; Дубовик, 1990, Ботан. журн. 75, 11: 1575; Клоков, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, 7, 6: 81, 73, pro syn. *C. lavrenkoana* Клоков; Клоков, 1963, Фл. СССР, 28: 526, pro syn. *C. lavrenkoana* Клоков; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 131, pro syn. *C. lavrenkoana* Клоков; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 283, pro syn. *C. lavrenkoana* Klovok.

За протологом: «In valleculis siccis litus Dzhangul, in prearuptis, 15 VI 1936, fl., N. Dzencs-Litovskaja. — Джангульское побережье, балка, на обрывах, 15 VI 1936, Н. Дзэнс-Литовская».

Тип: «*C. besseriana*, Крым, Тарханкутский полуостров, Ак-Мечетская балка, зап. склон. Coelerietum. [25] июня 1936 [Н. Дзэнс-Литовская]» (LE s.n. — lectotypus: N. Shiyan et al., hoc loco).

Примітка. Голотип не знайдено. На типовому зразку, обраному за лектотип, що зберігається в LE, містяться дві додаткові детермінанти: «Turus!» і примітка Н. Илларионовой «*C. pseudoovina* Ilar.».

33. *Centaurea rubriflora* Ilar. 1957, Ботан. мат-лы (Ленинград), 18: 309; Цвелев, 1963, Фл. СССР, 28: 498; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 101; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 279.

За протоологом: «Inter Feodosia et Planerskoe (Koktebel), 04 VII 1939, fl. Sarandinaki. — Карадаг, по дороге из Феодосии в Планерское (Коктебель), 04 VII 1939, Сарандинаки».

Тип: «Гербарий В.Н. Сарандинаки. Растения восточной части Горного Крыма. По дороге из Феодосии в Коктебель, через Курубиль [...]» (*LE* s. n. — holotypus: N. Tzvelev, in herb. pro «typus»).

34. *Centaurea sarandinakiae* N.B. Ilar. 1957, Ботан. мат-лы (Ленинград), **18**: 303. Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 555; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 158; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 287; Dostál, 1976, Fl. Europ. **4**: 286, pro syn. *C. transcaucasica* Grossh.

За протоологом: «Kara-Dagh, declivitas bor.-occident. et cacumen montis Karagacz, 12 VIII 1946, defl., N. Illarionova — Кара-Даг, северо-западный склон и вершина горы Карагач, 12 VIII 1946, отцв., Н. Илларионова».

Тип: «Восточный Крым, Карадаг, каменистые осыпи на вершине г. Карагач, 12 VII 46, Н. Илларионова» (*LE* s. n. — lectotypus cum isolectotypus et paratypi: N. Shiyan et al., hoc loco (A. Михеев, 1998, in herb.)).

35. *Centaurea savranica* Klokov, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, **7**, 6: 80, 67; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 524; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 128; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 282. — *Acosta savranica* (Klokov) Holub, 1977, Folia Geobot. Phytotax. (Praha), **12**, 3: 304. — *Centaurea rhenana* Boreau subsp. *savranica* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 200; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 278.

За протоологом: «Ukraina meridio-occidentalis. In arenosis ad fl. Savranj, prope pag. Puzhajkove, 20 VIII 1934, fl., fr., G. Bilyk. — Піски на терасі р. Саврані, с. Пужайкове Піщанського р-ну МАРСР, 20 VIII 1934, Г. Білик».

Тип: «Піски на терасі р. Саврані, с. Пужайкове Піщанського р-ну МАРСР. 20 VIII [1934], Г. Білик» (*KW* 006275 — lectotypus: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 12.03.2003, in herb.); *KW* №№ 006270—006274 — isolectotypi: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 12.03.2003, in herb.)).

Примітка. За лектотип обрано зразок із шести дублетів, на якому міститься детермінанта «specimina authentica». На більшості зразків, включаючи й лектотип, рік збору виправлено з 1944-го на 1934, крім одного зразка (*KW* № 006270), де зазначено: «20 VIII 1934».

36. *Centaurea semijusta* Juz. 1951, Ботан. мат-лы (Ленинград), **14**: 43, «*semijusta*»; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 551; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 153; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 286. — *C. sterilis* Stev. subsp. *semijusta* (Juz.) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 286.

За протоологом: «Mons Tschatyr-Dagh, in declivibus rupestribus meridionalibus cucuminis Eklizi-Burun, 19 VIII 1948, fl., fr., Pl. Taur. N 1374, S. Juzepczuk. — Гора Чатыр-Даг, скалистый южный склон Эклизи-буруна, 19 VIII 1948, С. Юзепчук».

Тип: «г. Чатыр-Даг, скалистый южный склон Эклизи-Буруна. — In monte Tschatyr-Dagh, N 1374, 19 VIII 1948, S. Juzepczuk» (*LE* s. n. — holotypus).

37. *Centaurea stankovii* Ilar. 1957, Ботан. мат-лы (Ленинград), **18**: 305; Steven, 1856, Bull. Soc. Nat. Moscou, **29**, 2, 4: 390, pro syn. *C. sterilis* Steven; Клоков, 1963, Фл. СССР, **28**: 553, pro syn. *C. sterilis* Steven; Доброч. 1965, Фл. УРСР,

12: 156, pro syn. *C. sterilis* Steven; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 286, pro syn. *C. sterilis* Steven.

За протологом: «Prope Hortus Nikitensem, promontorium Martijan, juniperetum, 01 VIII 1946, fl., N. Illarionova. — Окрестности Никитского сада, мыс Мартьян, можжевельовый лес, 01 VIII 1946, Н. Илларионова».

Тип: «Крым, окрестности Никитского сада, мыс Мартьян, 01 VIII 1946, Н. Илларионова» (*LE* s. n. — holotypus).

38. *Centaurea stereophylla* Besser, 1822, Enum. Pl. Volhyn.: 35; Цвелев, 1963, Фл. СССР, 28: 511; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 114; Dostál, 1976, Fl. Europ. 4: 268; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 280. — *Colymbada stereophylla* (Besser) Holub, 1973, Preslia, 45, 2: 144.

За протологом: «In Podolia australi».

Тип: невідомий.

39. *Centaurea sterilis* Steven, 1856, Bull. Soc. Nat. Moscou, 29, 2, 4: 390; Клоков, 1963, Фл. СССР, 28: 553; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 156; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 286. Dostal, 1976, Fl. Europ. 4: 287, pro syn. *C. sterilis* subsp. *sterilis*.

За протологом: «In cretaceis circa Karassubasar».

Тип: не виявлений, імовірно зберігається в *H*.

Примітка. У *LE* є зразок з етикетками такого змісту: «Hb. Meyer. *C. sterilis* m. Simpheropoli, 1813» з припискою «mis. ill. Steven, 1833», «typus». Оскільки цей зразок не відповідає протологу, то ми розглядаємо його як «specimina authentica».

40. *Centaurea steveniana* Klokov, 1963, Фл. СССР, 28: 616, 527; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 133; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 283. — *Acosta steveniana* (Klokov) Holub, 1974, Preslia, 46, 3: 227. — *Centaurea ovina* Pall. ex Willd. subsp. *steveniana* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), 71, 3: 197, p. p.; id. 1976, Fl. Europ. 4: 273, p. p.

За протологом: «Dito Taurica, Eupatoria, in arenis litoralibus ad Pontum Euxinum, 06 VII 1956, M. Kotov».

Тип: «Крымская обл., Евпатория, приморско-ракушняковые пески у Чёрного моря, 06 VII 1956, М. Котов», (*KW* № 006277 — lectotypus: N. Shiyan et al., hoc loco (S. Mosyakin, N. Shiyan, 10.01.2001, in herb; *KW* № 006277 — isolectotypus: S. Mosyakin, N. Shiyan, 10.01.2001, in herb.)).

41. *Centaurea substituta* Czerep. 1963, Фл. СССР, 28: 612, 448; Доброч. 1965, Фл. УРСР, 12: 76; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 274. — *Jacea substituta* (Czerep.) Soják, 1972, Čas. Nár. Máz. Odd. Přír. Praha, 140, 3-4: 133. — *Centaurea pannonica* (Heuff.) Simonk. subsp. *substituta* (Czerep.) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), 71, 3: 206; id. 1976, Fl. Europ. 4: 290.

За протологом: «Tauria, Hortus Nikitensis, prope semitam, 28 VII 1922, S. Stankov».

Тип: «Никитский сад. Вдоль дороги. 21(8) VII 1922, S. Stankov» (*LE* s. n. — holotypus, isitypus: Черепанов, in herb. pro «typus» cum «isotypus»).

42. *Centaurea sumensis* Kalen. 1845, Bull. Soc. Nat. Moscou, 18, 1:238; Клоков, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, 7, 6: 78; Клоков, 1963, Фл. СССР, 28: 467; Доброч.

1965, Фл. УРСР, **12**: 96; Dostál, 1976, Fl. Europ. **4**: 97; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 277.

За протоологом: «In betuletis et arenosis sylvaticis circa oppidum Sumy Gubernii Charcoviensis, quoque prope pagos Schelezniak, Popovka at Bezdryk ejusdem districtus».

Тип: не виявлений, імовірно, він зберігається у фондах *KW* або *CWU*.

Примітка. У цитованій праці Ю. Калениченка місце зберігання типу *C. sumensis* не вказане. Пізніше М. Клоков, базуючись на даних своєї публікації 1948 р., у «Флоре СССР» (1963) пише, що тип знаходиться в Києві (*KW*). Досліджуючи фонди *KW*, ми особливу увагу приділили історичним колекціям М. Турчанинова і В. Черняєва, які в повоєнні роки були передані до гербарію *KW* із Харківського державного університету. На нашу думку, тип *C. sumensis* зберігався в колекції В. Черняєва серед екземплярів *C. marchalliana* Spreng., синонімом якого він тривалий час вважався, оскільки в каталозі колекції вказано гербарний зразок *C. marchalliana* з м. Сум. Проте цього зразка, як і низки інших, наведених у каталозі, немає у відповідній гербарній папці. Ймовірно, що під час численних переїздів колекції В. Черняєва, автентичні гербарні матеріали загубилися серед некаталогізованих зразків колекції, частина з яких тепер зберігається в *KW*, а інша — в *CWU*.

43. *Centaurea taliewii* Клеопов, 1927, Вісн. Київ. ботан. саду, 5—6: 87; Цвелев, 1963, Фл. СССР, **28**: 386; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 53; Dostal, 1976, Fl. Europ. **4**: 463; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 270.

За протоологом: «Маріупільська округа, глиняні схили до моря коло с. Ляпине, 21 V 1926, Ю. Клеопов».

Тип: «Маріупільська округа, с. Ляпине, глинясті схили до моря, 21 V 1926, Ю. Клеопов», (*KW* № 006278 — holotypus; *KW* № 006280 — sp. authent.: N. Shiyani et al., hoc loco (N. Shiyani, 20.02.2001, in herb)).

44. *Centaurea tanaitica* Klokov, 1948, Наук. зап. Київ. ун-ту, **7**, 6: 81, 75; Череп. 1963, Фл. СССР, **28**: 404, р. р., excl. pl. sauc.; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 62; Хмелев, Кунаев, 1985, Ботан. журн. **70**, 10: 1414; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 272. — *Cyanus tanaiticus* (Klokov) Soják, 1972, Čas. Nár. Máz. Odd. Přír. Praha, **140**, 3—4: 132. — *Centaurea triumfettii* All. subsp. *tanaitica* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 208; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 299.

За протоологом: «Ucrainia. In steppis prope р. Novo-Olexandrivka, distr. Jevsug prov. Voroschilowgrad, 12 VI 1939, A.I. Barbarycz et V.D. Denczyk. — Ново-Олександрівський кінний завод, Овсугського р-ну, Ворошиловградської обл. УРСР. Степ. 12 VI 1939, А.І. Барбарич, В.П. Денчик. Тип виду!»

Тип: «Ново-Олександрівський кінний завод, Євсугського р-ну, Ворошиловградської обл. УРСР. Степ, 12 VI 1939, А.І. Барбарич, В.П. Денчик» (*KW* № 006282 — holotypus: S. Mosyakin, N. Shiyani, 10.01.2001, in herb. pro «typus»); *KW* № 006281 — isotypus: N. Shiyani et al., hoc loco (S. Mosyakin, N. Shiyani, 10.01.2001, in herb.)

45. *Centaurea ternopoliensis* Dobrocz. 1949, Ботан. журн. АН УРСР, **6**, 2: 71; id. 1947, І.с. **4**, 3—4: 76, descr. ucr.; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 59; Череп. 1963, Фл. СССР, **28**: 402, pro syn. *C. stricta* Waldst. et Kit.; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 271, pro syn. *C. stricta* Waldst. et Kit.

За протологом: «RSS Ucr., prov. Ternopoliensis, distr. Berezhany. Quercetum in montibus N versus ab oppido, 11 VI 1915, Michelson. — УРСР, Тернопільська обл., Бережанський р-н, діброва, 11 VI 1915, Міхельсон».

Тип: «Растения Восточной Галиции. Тернопольская губ., Бережанский у[езд], дубовый лес, в горах к северу от города, 11 VI 1915, А.И. Михельсон» (*LE* s. n. — holotypus).

46. *Centaurea vankovii* Klokov, 1963, Фл. СССР, **28**: 618, 552; Доброч. 1965, Фл. УРСР, **12**: 155; Череп. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 286. — *C. sterilis* Stev. subsp. *vankovii* (Klokov) Dostál, 1975, Bot. J. Linn. Soc. (London), **71**, 3: 204; id. 1976, Fl. Europ. **4**: 286.

За протологом: «Tauria, Jajla (ajpetrica), in locis lapidosis, 17 VI 1907, K. Levandovskij».

Тип: «Ялта, каменистые места, 17 VII 1907. Собр. К.Ф. Левандовский» (*LE* s. n. — holotypus).

Примітка. У протолозі допущена помилка щодо місяця збору.

Серед переглянутого гербарного матеріалу щодо роду *Centaurea* в гербарії *LE* були виявлені зразки двох таксонів, намічених до опису, а саме: *C. karadagensis* N.B. Ilgar., in herb.: «Восточный Крым. Карадаг. Подъем на Святую гору. 13 авг[уста] 1946, [Н.] Илларионова» та *C. pseudosterilis* N.B. Ilgar., in herb.: «*C. sterilis* Stev. Д[еревня] Мисхор, скалы и осыпи у подножья Ай-Петри, № 596. 03 VII 1914, И. Спрыгин».

Автори висловлюють щире подяку доцентів кафедри ботаніки Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна канд. біол. наук О.С. Горбуліну за допомогу в пошуку стародруків.

Рекомендує до друку
Р.І. Бурда

Надійшла 05.02.2010

Н.Н. Шиян, С.Л. Мосякин, Н.М. Федорончук

Институт ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины, Киев

ТИПИФИКАЦІЯ ТАКСОНОВ *ASTERACEAE* ФЛОРИ УКРАЇНИ: РОД *CENTAUREA* L.

Приведен список видів родини *Asteraceae* (род *Centaurea* L.), описаних з території України. Для кожного виду вказано базіонім, синоніміка, протолог, номенклатурний тип і місце його зберігання.

Ключевые слова: тип виду, голотип, лектотип, ізотип, паратип, *Asteraceae*, *Centaurea*, гербарий KW.

N.M. Shiyani, S.L. Mosyakin, M.M. Fedoronchuk

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Science of Ukraine, Kyiv

TYPIFICATION OF TAXA OF *ASTERACEAE* IN THE FLORA OF UKRAINE:
GENERA *CENTAUREA* L.

The list of species of vascular plants of the *Asteraceae* family (gen. *Centaurea* L.) described from Ukraine is presented. For each species the following data are provided: basyonim; synonymy, protologue, nomenclatural type and its location.

Key words: type of species, holotype, lectotype, isotype, paratype, *Asteraceae*, *Centaurea*, herbarium KW.